

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ “ЮРИДИЧНА
АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО”

ЗАВДАННЯ
ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
ТА КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“ДЕРЖАВНЕ (КОНСТИТУЦІЙНЕ)
ПРАВО ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН”

Харків
2013

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ “ЮРИДИЧНА
АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО”

ЗАВДАННЯ
ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
ТА КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“ДЕРЖАВНЕ (КОНСТИТУЦІЙНЕ)
ПРАВО ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН”

(галузь знань 0304 “Право”,
освітньо-кваліфікаційний рівень “Бакалавр”,
напрямок підготовки 6.030401 “Правознавство”)

для студентів II курсу заочної форми навчання

Харків
2013

Завдання до практичних занять та контрольної роботи з навчальної дисципліни “Державне (конституційне) право зарубіжних країн” (галузь знань 0304 “Право”, освітньо-кваліфікаційний рівень “Бакалавр”, напрям підготовки 6.030401 “Правознавство”) для студентів II курсу заочної форми навчання / уклад.: С. Г. Серьогіна, О. А. Гончаренко, К. О. Закоморна, О. В. Новиков. – Х.: Нац. ун-т “Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого”, 2013. – 27 с.

У к л а д а ч і : С. Г. Серьогіна,
О. А. Гончаренко,
К. О. Закоморна,
О. В. Новиков

*Рекомендовано до видання редакційно-видавничою радою
університету (протокол № 3 від 14.03.2013 р.)*

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

На практичні заняття виносяться найбільш важливі та складні теми дисципліни “Державне (конституційне) право зарубіжних країн”. Проведення аудиторних занять має на меті вивчення основних тем навчальної дисципліни, формування практичних навичок роботи з першоджерелами, нормативним матеріалом, зі спеціальною юридичною літературою.

Під час підготовки вказаних тем студентам слід звернутися до рекомендованої літератури, насамперед до відповідних підручників, текстів конституцій зарубіжних країн та інших джерел, які встановлюють правовий статус людини та регламентують організацію і діяльність органів державної влади і місцевого управління в зарубіжних країнах.

Згідно з навчальним планом дисципліну “Державне (конституційне) право зарубіжних країн” студенти заочної форми навчання вивчають у III семестрі. До початку екзаменаційної сесії слід виконати письмову контрольну роботу за одним з наведених варіантів. Обов’язковою є вказівка у роботі номера варіанта та запис поставлених питань. Студенти, прізвища яких починаються з “А” до “Д”, готують варіант I; від “Е” до “К” – II; від “Л” до “П” – III; від “Р” до “Т” – IV; від “У” до “Ч” – V; від “Ш” до “Я” – VI.

Для правильного виконання роботи слід ознайомитися з рекомендованою літературою, вивчити відповідні конституційно-правові акти, ознайомитися з текстом конкретної зарубіжної конституції.

Кожне завдання передбачає дослідження фактичних обставин справи і вирішення її згідно з чинним законодавством конкретної зарубіжної країни. Відповідь має бути конкретною і водночас обґрунтованою. Студент не повинен обмежуватися підбором відповідних статей зарубіжних конституцій.

Обґрунтовуючи свою позицію, необхідно вказати джерела, а в кінці роботи – список використаної літератури. Не допускається механічне переписування тексту із першоджерел, застосування конституційних актів, що втратили чинність, за-

старілих статистичних і фактичних даних. Важливо робити узагальнення, висновки, критично ставитись до положень, які даються у спеціальній літературі.

Роботу слід виконувати чітким почерком, грамотною літературною мовою. На останній сторінці необхідно поставити дату написання роботи і особистий підпис. Виконана і належним чином оформлена контрольна робота має бути представлена на рецензію в строк, установлений навчальним планом.

2. ЗАВДАННЯ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Практичне заняття 1

КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СУСПІЛЬНОГО ЛАДУ В ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ

Основні питання

1. Конституційно-правові засади політичної системи: інституціональний й функціональний аспекти.
2. Різноманітність форм сучасної держави та їх загальна характеристика.
3. Конституційно-правове регулювання референдуму, плебіситу і народної законодавчої ініціативи в зарубіжних країнах.
4. Конституційні принципи економічних відносин.
5. Конституційно-правові основи соціальної й духовно-культурної сфери.

Завдання

1. Конституції зарубіжних країн встановлюють такі принципи політичної системи: народного і державного суверенітету; демократичної, правової, соціальної і світської держави; децентралізації публічного управління; політичної й ідеологічної багатоманітності; визнання й гарантування прав людини; узгодження національних норм із загальноновизнаними принципами міжнародного права тощо.

На підставі аналізу відповідних розділів конституцій зарубіжних країн розкрийте сутність вищезазначених конституційно-правових засад політичної системи.

2. Конституція Італійської Республіки (ст. 83) закріплює: “Президент Республіки обирається Парламентом на спільному засіданні його членів”. Конституція Республіки Польща (ст. 127) встановлює: “Президент Республіки обирається Народом шляхом загальних, рівних, прямих виборів і таємним голосуванням”. Конституція Японії (ст. 2) визначає: “Імператорський трон є династичним і успадковується відповідно до Закону про імператорській дім, який приймається Парламентом”. Кон-

ституція Республіки Болгарія (ст. 2) проголошує: “Республіка Болгарія – єдина держава з місцевим самоврядуванням. У ній не допускаються автономні територіальні утворення”. Конституція Російської Федерації (ст. 65) визначає: “До складу Російської Федерації входять суб’єкти Російської Федерації”.

Грунтуючись на цих конституційних положеннях, охарактеризуйте різноманітність форм сучасної держави.

3. Федеральна Конституція Швейцарської Конфедерації (ст. 138-142) визначає наступне: 1) 100 000 виборців можуть запропонувати повний перегляд Федеральної Конституції; 2) 100 000 виборців можуть вимагати часткового перегляду Федеральної Конституції; 3) на голосування народу та кантонів виносяться: а) зміни Федеральної Конституції; б) вступ до організації колективної безпеки або наднаціональні співтовариства; 4) на вимогу 50 000 виборців або восьми кантонів виносяться на голосування народу: а) союзні закони; б) оголошені терміновими союзні закони, строк дії яких перевищує один рік.

Проаналізуйте дані конституційні норми. Які інститути безпосередньої демократії вони встановлюють?

4. Французька Декларація прав людини та громадянина (ст. 17) встановлює, що власність є недоторканим і священним правом. Ніхто не може бути позбавлений її інакше, як у випадку встановленої законом безсумнівної суспільної необхідності та за умови справедливого і попереднього відшкодування. Основний закон ФРН (ст. 14) визначає: “Власність зобов’язує. Її використання має одночасно служити загальному благу”. Конституція Італійської Республіки (ст. 42) закріплює: “Власність може бути державною або приватною. Економічні блага належать державі, товариствам або приватним особам”.

Розкрийте зміст цих конституційних положень. Висвітліть зміст конституційних принципів економічних відносин.

5. Конституція Бразилії Частина “Економічний й соціальний порядок” Розділ “Освіта та культура” та Конституція ОАЕ Розділ “Соціальні та економічні гарантії” встановлюють основи соціальної й духовно-культурної сфери життєдіяльності суспільства.

Розберіть ці конституційні положення. Порівняйте,

яким чином відбувається конституційно-правове регулювання соціальної й духовно-культурної сфери життєдіяльності суспільства в сучасних республіках і монархіях.

Контрольні питання

1. Визначте основні конституційні принципи функціонування інститутів політичної системи.
2. Охарактеризуйте конституційні прийоми і способи здійснення політичної влади.
3. Сформулюйте визначення форми сучасної держави.
4. Визначте конституційні характеристики видів форми сучасної держави.
5. Вкажіть, які інститути безпосередньої демократії регламентуються зарубіжними конституціями.
6. Розберіть конституційно-правові засади проведення референдуму, плебісциту та здійснення народної законодавчої ініціативи.
7. Назвіть конституційні засади економічного порядку.
8. Розкрийте особливості регламентації економічних відносин в конституціях: XVIII-початку XX ст., “нових” і “новітніх”.
9. З’ясуйте особливості конституційно-правового регулювання соціальної сфери суспільного життя.
10. Встановіть конституційні принципи духовно-культурних відносин.

Практичне заняття 2

ОСНОВИ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА ДЕРЖАВ-ЧЛЕНІВ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Основні питання

1. Конституції держав-членів Європейського Союзу.
2. Конституційно-правовий статус особи в державах-

членах Європейського Союзу.

3. Вищі органи державної влади в державах-членах Європейського Союзу.

4. Конституційні принципи політико-територіального устрою та місцеve управління в державах-членах Європейського Союзу.

Завдання

1. На підставі класифікації конституцій охарактеризуйте наступні конституції держав-членів Європейського Союзу за формою, структурою, а також за способом їх прийняття:

- Конституція Франції,
- Конституція Великої Британії,
- Конституція Італії,
- Основний закон Німеччини,
- Конституція Польщі.

2. Відповідно до Маастрихтського договору 1993 р. між країнами Європейського Союзу було започатковано інститут громадянства Європейського Союзу. Деякі з положень цього Договору знайшли подальше конституційне закріплення в конституціях держав-членів Європейського Союзу. Так, у ст. 88-3 Конституції Франції встановлено: “При дотриманні взаємності і в рамках умов, передбачених угодою про Європейський Союз, підписаною 7 лютого 1992 року, право обирати і бути вибраними на муніципальних виборах може надаватися виключно громадянам Союзу, які проживають у Франції”. Стаття 28 (1) Конституції Німеччини закріплює: “...На виборах в районах і общинах правом обирати і бути вибраним наділені відповідно до права Європейського Союзу також особи, які мають громадянство однієї з держав, що входить в Європейський Союз”.

Проаналізуйте зазначені норми. Який з видів прав людини в них відображений? Визначте особливості правового статусу громадян в державах-членах Європейського Союзу.

3. Відповідно до ст. 54 Основного закону ФРН: “Вибори Федерального президента проводяться Федеральними зборами без дебатів”. Стаття 6 Конституції Франції встановлює: “Президент Республіки обирається загальними прямими виборами”.

Згідно зі ст. 175 Союзної Конституції Швейцарської Конфедерації Союзна Рада обирається Союзними Зборами після кожного повного оновлення Національної Ради.

На підставі аналізу зазначених статей конституцій визначте різні способи формування інституту глави держави в державах-членах Європейського Союзу.

4. Відповідно до ст. 3 Федеральної Конституції Швейцарської Конфедерації кантони є суверенними, оскільки їх суверенітет не обмежений Конституцією. Стаття 72 Конституції Франції встановлює, що адміністративно-територіальними утвореннями Республіки є комуни, департаменти, регіони, адміністративно-територіальні утворення з особливим статусом і заморські адміністративно-територіальні утворення. Згідно зі ст. 30 Основного закону ФРН "...здійснення державних повноважень і вирішення державних завдань відносяться до ведення земель, якщо справжній Основний закон не встановлює або не допускає іншого регулювання".

Проаналізуйте зазначені конституційні положення та на їх підставі розкрийте специфіку конституційно-правового закріплення форм політико-територіального устрою у вказаних державах.

Контрольні питання

1. Проаналізуйте історичні передумови та особливості прийняття конституцій в державах-членах Європейського Союзу.
2. Назвіть основні принципи конституціоналізму, закріплені в конституціях держав-членів Європейського Союзу.
3. Висвітліть особливості жорсткого способу внесення змін та доповнень до конституцій держав-членів Європейського Союзу.
4. Розкрийте поняття та особливості ліберальної концепції прав людини, закріпленої в конституціях держав-членів Європейського Союзу.
5. Визначте основи конституційно-правового регулювання інституту громадянства в державах-членах Європейського Союзу.

6. Розберіть порядок формування інституту глави держави в державах-членах Європейського Союзу.

7. Встановіть основи організації та діяльності парламентів в державах-членах Європейського Союзу.

8. З'ясуйте специфіку взаємовідносин глави держави з виконавчою гілкою влади в державах-членах Європейського Союзу.

9. Сформулюйте конституційно-правові принципи політико-територіального устрою в державах-членах Європейського Союзу.

10. Поясніть специфіку місцевого управління в державах-членах Європейського Союзу.

3. КОНТРОЛЬНА РОБОТА

В а р і а н т І

1. За результатами виборів Палати громад Об'єднаного Королівства Великої Британії і Північної Ірландії консервативна і лейбористська партії не отримали більшості мандатів, необхідної для формування Уряду Її Величності. Лідери партій не змогли домовитися про заміщення посади Прем'єр-міністра і кадровий склад Уряду. Королева втрутилася в процес утворення Уряду, призначивши на посаду Прем'єр-міністра лідера лейбористської партії та доручивши йому визначити кандидатури членів Уряду.

Дайте юридичний аналіз ситуації. Чи мав Монарх право брати участь у призначенні Уряду? Розкрийте сутність особистих і політичних прерогатив Монарха. Охарактеризуйте "сплячі" і дискреційні повноваження Монарха.

2. Державний секретар у справах Шотландії видав прокламацію про розпуск Парламенту Шотландії, посилаючись на перевищення Парламентом Шотландії наданої компетенції, і про проведення виборів нового складу Парламенту Шотландії. Голова Парламенту Шотландії відмовився виконувати це розпорядження, вказуючи, що, по-перше, прийняття подібних актів не входить до кола повноважень Державного секретаря та, по-друге, вихід за межі компетенції не є підставою для розпуску Парламенту Шотландії.

Чи відповідають дії Державного секретаря у справах Шотландії Акту про Шотландію 1998 р.? Які існують підстави для розпуску Парламенту Шотландії? Які посадові особи компетентні здійснювати розпуск Парламенту Шотландії?

3. У процесі розгляду білля у Палаті громад Канади спікер застосував такі прийоми обмеження дебатів, як "кенгуру" і "гільйотина". Головний парламентський організатор опозиції не погодився з рішенням спікера і запропонував поставити питання про використання цих способів обмеження дебатів на голосування у Палаті громад.

Дайте юридичний аналіз ситуації. Охарактеризуйте повноваження спікера. У чому полягають особливості прийому

мів обмеження дебатів у Парламенті Канади?

4. Депутати Кнесету Ізраїлю 61 голосами внесли поправки в Основний Закон “Про Уряд”. Президент Держави звернувся до Верховного Суду з вимогою визнати процедуру внесення змін до Основного Закону “Про Уряд” неконституційною.

Дайте юридичний аналіз ситуації. Розкрийте порядок внесення поправок до законів, які входять до блоку Основних Законів. Визначте юридичні властивості Конституції Ізраїлю.

В а р і а н т І І

1. За ініціативи 2 млн громадян Республіки Казахстан був проведений республіканський конституційний референдум, у ході якого 45% відсотків громадян підтримали поправки до чинної Конституції Республіки Казахстан щодо надання Алматинській області статусу політичної автономії. За підсумками республіканського референдуму Президент Республіки підписав закон про внесення поправок до Конституції.

Дайте юридичний аналіз ситуації. На підставі ст. 91 Конституції Республіки Казахстан розберіть порядок внесення змін і доповнень до Основного Закону.

2. За п’ять місяців до завершення легіслатури Парламенту Президент Республіки Казахстан своїм указом розпустив законодавчий орган влади. Голова Сенату звернувся до Конституційної Ради Республіки з проханням визнати відповідний указ Президента таким, що не відповідає Конституції Республіки Казахстан.

Дайте юридичний аналіз ситуації. На підставі ст. 63 Конституції Республіки Казахстан визначте повноваження Президента Республіки щодо розпуску Парламенту.

3. За поданням Генерального прокурора матеріалів кримінальної справи про скоєння Президентом Азербайджанської Республіки тяжкого злочину депутати Міллі Меджлісу Азербайджанської Республіки 63 голосами прийняли постанову про утворення спеціальної слідчої комісії щодо перевірки фактів, викладених у матеріалах цієї кримінальної справи. Через 30 днів на пленарному засіданні Міллі Меджлісу голова спеціальної слідчої комісії оприлюднив результати розслідування і запропонував поставити на го-

лосування питання про усунення Президента з посади. Президент був усунений з посади постановою Міллі Меджлісу, прийнятою більшістю в 90 голосів депутатів.

Дайте юридичний аналіз ситуації. Чи був дотриманий порядок відсторонення Президента від посади, передбачений ст. 107 Конституції Азербайджанської Республіки?

4. Буддійська асоціація Китаю звернулася до мера Пекіна з проханням дозволити проведення семінару за участю Буддійської громади В'єтнаму в Храмі Гуанцзі. Незважаючи на дозвіл мера Пекіна, місцевий народний суд Пекіна виніс ухвалу про заборону проведення цього семінару. Президент Буддійської асоціації Китаю звернувся до Верховного народного суду зі скаргою на ухвалу місцевого народного суду Пекіна. Верховний народний суд скасував ухвалу місцевого народного суду Пекіна і дозволив проведення даного семінару.

Дайте юридичний аналіз ситуації. Розберіть специфіку регулювання особистих (громадянських) прав громадян в Конституції КНР.

В а р і а н т І І І

1. Президент Франції за пропозицією Уряду під час сесії Парламенту прийняв рішення винести на референдум Закон "Про органи місцевого самоврядування". Депутати нижньої палати Національних зборів на своєму засіданні проголосували проти такого рішення Президента. У свою чергу, Президент Франції на засіданні Ради міністрів поставив питання про розпуск нижньої палати Парламенту. Втім, не отримавши згоди, сам розпустив Національні збори та призначив нові вибори.

Проаналізуйте ситуацію. Які органи державної влади відповідно до Конституції Франції можуть ініціювати прийняття законопроектів на референдумі? Чи має право Президент Франції самостійно прийняти рішення про розпуск нижньої палати Парламенту? Які повноваження з зазначеного питання має Рада міністрів Франції?

2. Федеральний канцлер Німеччини виступив з ініціативою щодо зміни Основного закону. Зазначену пропозицію підтримала 1/2 частина депутатів Бундестагу та 1/2 представників Бундесрату. Зміни були направлені на збільшення повноважень

Федерального президента та збільшення повноважень земель у законодавчому процесі. Частина депутатів Бундестагу, яка не погодилась з вказаними змінами, звернулася до Федерального конституційного суду з приводу їх конституційності.

Вирішіть спір. Як вносяться зміни до Основного закону ФРН? Яке рішення повинен прийняти Федеральний конституційний суд?

3. На засіданні нижньої палати Парламенту Італії були присутні 262 депутати. Вони абсолютною більшістю голосів прийняли законопроект “Про соціальне страхування” та передали його на підпис Президенту країни. Один з членів Уряду, який не входить до складу жодної з палат Парламенту Італії, був присутнім на вказаному засіданні за власним бажанням.

Розберіть ситуацію. Чи була дотримана процедура прийняття законопроекту? Як проходить законодавчий процес в Італії та яка кількість депутатів необхідна для прийняття рішення в палаті? Чи можуть бути присутніми члени Уряду на засіданнях в палатах Парламенту?

4. Вища Рада Союзу в Об’єднаних Арабських Еміратах після попереднього затвердження законопроекту Національною Радою Союзу прийняла закон. Але Президент Союзу не погодився з цим і наклав на нього вето.

Проаналізуйте ситуацію. Чи має право Національна Рада Союзу приймати законопроекти? Яку роль у законотворенні ОАЕ відіграє Вища Рада Союзу? Чи передбачає Конституція ОАЕ право вето у глави держави?

В а р і а н т І V

1. Прем’єр-міністр Франції подав на розгляд Сенату законопроект про бюджет країни. Сенат, розглянувши законопроект, вніс до бюджету поправки щодо збільшення витрат на соціальне забезпечення неповнолітніх та повернув його на доопрацювання до Уряду. Прем’єр-міністр не погодився з зазначеними доповненнями та передав законопроект на розгляд Національним зборам.

Чи правильно вчинив Прем’єр-міністр Франції? Який орган державної влади повинен вирішити спір між Прем’єр-міністром Франції та Сенатом? Як проходить обговорення та прийняття

законопроектів у Франції, зокрема законопроекту про бюджет?

2. Федеральний канцлер ФРН виступив з вимогою до Голови Бундестагу щодо скликання дострокової сесії нижньої палати парламенту. Голова Бундестагу відмовився це робити, мотивуючи це тим, що Федеральний канцлер не має відповідних повноважень. Тоді Федеральний канцлер звернувся до Федерального президента з пропозицією розпустити нижню палату парламенту.

Проаналізуйте ситуацію. Чи має Федеральний канцлер повноваження вимагати дострокового скликання сесії Бундестагу? Які є конституційні підстави дострокового розпуску Бундестагу?

3. Громадянин Білорусі К. до вироку суду знаходився під вартою. У цей час у країні проходили вибори до Національних зборів. Йому було відмовлено в праві голосувати у зв'язку з вказаними обставинами. Натомість К. звернувся до Європейського суду з прав людини, звинувачуючи Республіку Білорусь у порушенні його конституційних прав.

Вирішіть спір. Які категорії осіб підпадають під обмеження принципу загальності виборчого права в Білорусі? Чи має право К. звернутися при зазначених обставинах до Європейського суду з прав людини?

4. Після смерті Імператора Японії новим главою держави призначили його дочку Ю. Нова Імператриця у зв'язку з закінченням чотирирічного строку повноважень Палати представників оголосила нові парламентські вибори. На першій сесії Парламенту після загальних виборів Палати представників було проголосовано за нову кандидатуру Прем'єр-міністра, якого за пропозицією Парламенту призначила Імператриця. Потім з числа депутатів Парламенту вона призначила державних міністрів.

На підставі конституційного законодавства Японії дайте відповідь: чи не був порушений порядок наслідування престолу в Японії? Які повноваження має Імператор Японії? Який порядок формування Уряду в Японії?

В а р і а н т V

1. Уряд Її Королівської Величності Об'єднаного Королівства Великої Британії і Північної Ірландії подав до Палати

громад законопроект про здійснення платежів із державного фонду позик. Палата громад схвалила відповідний законопроект, але Палата лордів відмовилась його розглядати. Через місяць Палата громад повторно проголосувала за законопроект про здійснення платежів із державного фонду позик і представила його Королеві для санкції без згоди Палати лордів. Спікер Палати лордів звернувся до Верховного Суду Об'єднаного Королівства Великої Британії і Північної Ірландії з проханням визнати процедуру прийняття даного законопроекту такою, що не відповідає чинному законодавству.

Дайте юридичний аналіз ситуації. Чи відповідають дії Палати громад і Палати лордів Акту про Парламент 1911 р.? Розкрийте механізм взаємодії Палати громад і Палати лордів у законодавчому процесі.

2. Народні збори Болгарії прийняли рішення розширити обсяг конституційних повноважень Великих Народних зборів Болгарії і внести зміни до гл. 9 Конституції Болгарії 1991 р. “Зміна і доповнення Конституції. Прийняття нової Конституції”. Також Народні збори Болгарії внесли зміни до гл. 4 Конституції Болгарії 1991 р. “Президент Республіки”. До конституційних повноважень Великих Народних зборів Болгарії болгарський парламент додав право обирати Президента Болгарії. Конституційна реформа була підтримана 2/3 конституційного складу Народних зборів.

Чи вийшли Народні збори Болгарії за межі власних конституційних повноважень? Яка специфіка внесення змін та доповнень до Конституції Болгарії 1991 р.? Відповідь аргументуйте, здійснивши посилання на конкретну статтю Конституції Болгарії 1991 р.

3. За систематичне порушення норм Конституції Республіки Польща 1997 р. Маршала Сейму Республіки Польща було відсторонено від займаної посади рішенням Конституційного Трибуналу Республіки Польща.

Чи вийшов за межі своїх конституційних повноважень Конституційний Трибунал? Яка специфіка відсторонення від посади Маршала Сейму Республіки Польща і вищих посадових осіб Республіки Польща згідно з Конституцією Республіки Польща 1997 р.? Здійсніть посилання на конкретну статтю

Конституції Республіки Польща 1997 р.

4. З метою покращення умов утримання в'язнів у Російській Федерації Уповноважений з прав людини в Російській Федерації вніс пропозицію про перегляд декількох статей Конституції РФ 1993 р. до Державної Думи.

Чи буде розглянута дана пропозиція? Здійснивши посилання на конкретну статтю Конституції РФ 1993 р., перелічіть суб'єктів, які мають право вносити пропозиції про поправку й перегляд Конституції РФ 1993 р.

В а р і а н т VI

1. Після проведення консультацій із парламентськими групами Президент Республіки Болгарія доручив представнику найчисельнішої парламентської групи сформуванню Уряду. Кандидат на посаду міністра-голови Міністерської ради у 3-денний термін запропонував склад Міністерської ради, який було відхилено Президентом. Президент пояснив, що вже сам визначився з кандидатурою на посаду міністра-голови Міністерської ради і складом Уряду та буде просити Народні збори підтримати його призначення.

Чи правомірні дії Президента Республіки Болгарія? Поясніть особливості формування Уряду в Республіці Болгарія відповідно до Конституції Болгарії 1991 р.

2. Під час виборів до американського Сенату С. на виборчій ділянці не дозволили проголосувати. Відмову пояснили тим, що С. – безробітний, не платить податки та не володіє нерухомим майном у межах штату. С. підготував позов до суду, вважаючи, що було порушено його конституційне право.

Вирішіть правову колізію, здійснюючи посилання на конкретну статтю чи поправку до Конституції США 1787 р. Перелічіть, які цензи активного виборчого права встановлені Конституцією США 1787 р. Сформулюйте, які цензи і якими поправками до Конституції США 1787 р. було скасовано.

3. Формуючи Федеральний Уряд, Президент Бразилії призначив державного міністра. Проте Сенат не проголосував за призначення державного міністра простою більшістю голосів.

Чи відбудеться призначення на посаду державного міні-

ністра? Чи може Сенат перешкодити Президенту у формуванні Кабінету? Здійсніть посилання на конкретну статтю Конституції Бразилії 1988 р. і поясніть, чому за формою правління Бразилія є суперпрезидентською республікою.

4. Президент Російської Федерації своїм указом ввів на території Ставропольського краю надзвичайний стан. Державна Дума Російської Федерації затвердила указ Президента РФ.

Чи була порушена Конституція Російської Федерації 1993 р. під час введення надзвичайного стану? Відповідь мотивуйте, здійсніть посилання на конкретну статтю Конституції Російської Федерації 1993 р.

4. ПИТАННЯ ДО ІСПИТУ

1. Конституційно-правові засади взаємодії державних та недержавних інститутів в зарубіжних країнах.

2. Конституційне регулювання функціонування політичної системи суспільства в зарубіжних країнах.

3. Різноманітність форм сучасної держави та їх загальна характеристика.

4. Конституційні принципи взаємодії вищих органів державної влади в сучасних республіках.

5. Конституційні принципи взаємодії вищих органів державної влади в сучасних монархіях.

6. Конституційне закріплення різновидів принципу “унітаризму” в зарубіжних країнах.

7. Конституційне регулювання взаємовідносин федеральних органів влади та суб’єктів федерації в сучасних федераціях.

8. Персональна, корпоративна та національно-територіальна автономії в зарубіжних країнах.

9. Політична регіоналізація: передумови виникнення та особливості функціонування в зарубіжних країнах.

10. Вплив політичних режимів на порядок організації та діяльності органів державної влади.

11. Конституційно-правове регулювання референдуму, плебісциту і народної законодавчої ініціативи в зарубіжних країнах.

12. Конституційні принципи економічних відносин.

13. Конституційно-правові основи соціальної сфери.

14. Конституційно-правові основи духовно-культурної сфери.

15. Становлення конституційних прав і свобод в зарубіжних країнах.

16. Конституційні моделі регламентації статусу людини і громадянина в зарубіжних країнах.

17. Особливості регулювання прав людини в чинних конституціях XVIII-XIX ст.

18. Конституційно-правові засоби забезпечення прав і свобод людини та громадянина.

19. Процедури *habeas corpus*, *habeas data*, *mandato d'injuncao* як конституційні гарантії реалізації основних прав людини.

20. Конституційно-правові принципи організації та проведення виборів в зарубіжних країнах.

21. Конституційно-правові засади визначення результатів голосування в зарубіжних країнах.

22. Конституційно-правові засади парламенту і парламентаризму.

23. Конституційне закріплення основ організації та діяльності парламенту в зарубіжних країнах.

24. Конституційно-правовий статус парламенту.

25. Глава держави як конституційно-правовий інститут.

26. Конституційне регулювання системи наслідування престолу в зарубіжних країнах.

27. Конституційно-правові основи організації та діяльності уряду в зарубіжних країнах.

28. Конституційний контроль в зарубіжних країнах.

29. Місцеве управління у зарубіжних країнах.

30. Конституція США 1787 р. Поправки.

31. Конституційно-правовий статус особи в США. Білль про права.

32. Конгрес США.

33. Президент США.

34. Верховний Суд США.

35. Конституційні принципи американського федералізму і місцевих органів влади США.
36. Конституція Канади.
37. Конституційно-правовий статус особи в Канаді.
38. Парламент Канади.
39. Кабінет Канади.
40. Верховний Суд Канади.
41. Конституційні принципи канадського федералізму і місцевих органів влади в Канаді.
42. Конституція Бразилії 1988 р.
43. Конституційно-правовий статус особи в Бразилії.
44. Національний конгрес Бразилії.
45. Президент Бразилії.
46. Федеральний Верховний Суд Бразилії.
47. Конституційні принципи бразильського федералізму і місцевих органів влади в Бразилії.
48. Конституція Об'єднаного Королівства Великої Британії і Північної Ірландії.
49. Конституційно-правовий статус особи в Великій Британії.
50. Монарх Об'єднаного Королівства Великої Британії і Північної Ірландії.
51. Парламент Об'єднаного Королівства Великої Британії і Північної Ірландії.
52. Уряд Її Королівської Величності.
53. Верховний Суд Об'єднаного Королівства Великої Британії і Північної Ірландії.
54. Конституційно-правовий статус органів влади регіонів і місцевих органів влади в Об'єднаному Королівстві Великої Британії і Північної Ірландії.
55. Конституція Французької Республіки 1958 р.
56. Конституційно-правовий статус особи у Франції.
57. Президент Республіки у Франції.
58. Уряд Французької Республіки.
59. Парламент Французької Республіки.
60. Конституційна рада Французької Республіки.
61. Конституційно-правовий статус органів влади територіальних колективів і місцевих органів влади у Франції.
62. Конституція ФРН 1949 р.
63. Конституційно-правовий статус особи в ФРН.

64. Бундестаг і Бундесрат Німеччини.
65. Федеральний президент Німеччини.
66. Федеральний уряд Німеччини.
67. Федеральний конституційний суд Німеччини.
68. Конституційні принципи германського федералізму місцевих органів влади у ФРН.
69. Конституція Італійської Республіки 1947 р.
70. Конституційно-правовий статус особи в Італії.
71. Парламент Італійської Республіки.
72. Президент Італійської Республіки.
73. Рада міністрів Італійської Республіки.
74. Конституційний Суд Італійської Республіки.
75. Конституційно-правовий статус органів влади регіонів і місцевих органів влади в Італії.
76. Конституція Республіки Польща 1997 р.
77. Конституційно-правовий статус особи в Польщі.
78. Парламент Республіки Польща.
79. Президент Республіки Польща.
80. Рада Міністрів Республіки Польща.
81. Конституційний Трибунал Республіки Польща.
82. Конституція Республіки Болгарія 1991 р.
83. Конституційно-правовий статус особи в Болгарії.
84. Народні збори Республіки Болгарія.
85. Президент Республіки Болгарія.
86. Міністерська рада Республіки Болгарія.
87. Конституційний суд Республіки Болгарія.
88. Конституція Російської Федерації 1993 р.
89. Конституційно-правовий статус особи в РФ.
90. Президент РФ.
91. Федеральні Збори в РФ.
92. Уряд РФ.
93. Конституційний Суд РФ.
94. Конституційні принципи федералізму в РФ.
95. Конституція Республіки Білорусь 1994 р.
96. Конституційно-правовий статус особи в Білорусі.
97. Президент Республіки Білорусь.
98. Національні збори Республіки Білорусь.
99. Рада Міністрів Республіки Білорусь.
100. Конституційний Суд Республіки Білорусь.
101. Конституція Республіки Казахстан 1995 р.

102. Конституційно-правовий статус особи в Казахстані.
103. Президент Республіки Казахстан.
104. Парламент Республіки Казахстан.
105. Уряд Республіки Казахстан.
106. Конституційна Рада Республіки Казахстан.
107. Конституція Азербайджанської Республіки 1995 р.
108. Конституційно-правовий статус особи в Азербайджані.
109. Міллі Меджліс Азербайджанської Республіки.
110. Президент Азербайджанської Республіки і Кабінет Міністрів Азербайджанської Республіки.
111. Конституційний Суд Азербайджанської Республіки.
112. Конституція Японії 1947 р.
113. Конституційно-правовий статус особи в Японії.
114. Імператор Японії.
115. Парламент Японії.
116. Кабінет Японії.
117. Верховний Суд Японії.
118. Конституція КНР 1982 р.
119. Конституційно-правовий статус особи в КНР.
120. Всекитайські збори народних представників і Постійний комітет Всекитайських зборів народних представників.
121. Голова КНР.
122. Державна рада КНР.
123. Конституційні засади національно-територіальної автономії в КНР і місцеві органи влади в КНР.
124. Конституція Ізраїлю.
125. Конституційно-правовий статус особи в Ізраїлі.
126. Вищі органи влади Ізраїлю.
127. Конституція Об'єднаних Арабських Еміратів.
128. Конституційно-правовий статус особи в ОАЕ.
129. Вищі органи влади ОАЕ.

5. СПИСОК НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ ТА ЛІТЕРАТУРИ

Георгіца А. З. Конституційне право зарубіжних країн: підруч. / А. З. Георгіца. – Тернопіль: Астон, 2003. – 432 с.

Зорькин В. Д. Конституционно-правовое развитие России / В. Д. Зорькин – М.: Норма, Инфра-М, 2011. – 720 с.

Ильин Ю. Д. Государственное (конституционное) право зарубежных стран: курс лекций / Ю. Д. Ильин. – М.: ЮРКОМПАНИ, 2010. – 432 С.

Конституция Азербайджанской Республики [Электрон. ресурс]. – Режим доступа: <http://ru.president.az/azerbaijan/constitution>

Конституция Республики Беларусь [Электрон. ресурс]. – Режим доступа: <http://president.gov.by/>

Конституция Республики Болгария 1991г. [Электрон. ресурс]. – Режим доступа: <http://worldconstitutions.ru/archives/120>

Конституція Бразилії [Електрон. ресурс]. – Режим доступу : <http://mykpzs.ru/konstitucija-brazilii-1988-russkij-tekst/>

Конституционные акты Великобритании [Электрон. ресурс]. – Режим доступа: <http://worldconstitutions.ru/>

Конституция Израиля [Электрон. ресурс]. – Режим доступа: <http://worldconstitutions.ru/>

Конституция Республики Казахстан [Электрон. ресурс]. – Режим доступа: <http://www.constcouncil.kz/rus/norpb/constrk/>

Конституционные акты Канады [Электрон. ресурс]. – Режим доступа: <http://worldconstitutions.ru/>

Конституция КНР [Электрон. ресурс]. – Режим доступа: <http://worldconstitutions.ru/>

Конституция Республики Польша 1997 г. [Электрон. ресурс]. – Режим доступа: <http://constitutions.ru/archives/182>

Конституция РФ [Электрон. ресурс]. – Режим доступа: <http://www.council.gov.ru/files/constitution/constitution.pdf>

Конституція США [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://uk.wikisource.org/wiki/Конституція_США

Шаповал В. М. Конституційне право зарубіжних країн. Академічний курс: підруч. / В. М. Шаповал. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 476 с.

Конституції зарубіжних країн: навч. посіб./ авт.-упоряд. В. О. Серьогін, Ю. М. Коломієць, О. В. Марцеляк; за заг. ред. В.О. Серьогіна. – Х.: ФІНН, 2009. – 664 с.

Конституційне право зарубіжних країн: навч. посіб. / за заг. ред. В. О. Ріяки. – 2-е вид., доповн. і переробл. – К.: Юрінком Інтер, 2007. – 544 с.

Конституційне законодавство зарубіжних країн: хрестоматія: [навч. посіб.] / упоряд. В. О. Ріяка, К. О. Закоморна. – К.: Юрінком Інтер, 2007. – 382 с.

Конституционное право государств Европы / отв. ред. Д. А. Ковачев. – М.: Волтерс Клувер, 2005. – 320 с.

Конституционное право зарубежных стран: учеб. / под общ. ред. М. В. Баглая, Ю. И. Лейбо, Л. М. Энтина. – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: Норма, ИНФРА-М, 2012. – 1088 с.

Конституционное (государственное) право зарубежных стран. Особенная часть: учеб. для вузов / отв. ред. Б. А. Страшун. – М.: Норма, 2006. – 1104 с.

Сапаргалиев Г. С. Конституционное право Республики Казахстан: академ. курс / Г. С. Сапаргалиев. – Алматы: ТОО “Юрид. л-ра”, 2006. – 219 с. // [Электрон. ресурс]. – Режим доступа: <http://www.twirpx.com/file/479139/?rand=2691628>

Соколов И. А. Конституционное право РФ: учеб. пособие / И. А. Соколов. – М.: МГИУ, 2010. – 260 с. // [Электрон. ресурс]. – Режим доступа: http://www.sde.ru/files/t/koravno_sokolov_up.pdf

Серьогіна С. Г. Форма правління: питання конституційно-правової теорії та практики: [моногр.] / С. Г. Серьогіна. – Х.: Право, 2011. – 768 с.

Чиркин В. Е. Конституционное право зарубежных стран: учеб. / 7-е изд., перераб. и доп. – М.: Норма, ИНФРА-М, 2012. – 608 с.

Шаповал В. М. Сравнительное конституционное право / В. М. Шаповал. – К.: ИД “Княгиня Ольга”, 2007. – 416 с.

Basic Laws of Israel [Електрон. ресурс]. – Режим доступа: <http://www.knesset.gov.il>

З М І С Т

1. Загальні положення.....	3
2. Завдання до практичних занять.....	5
3. Контрольна робота.....	11
Варіант I.....	11
Варіант II.....	12
Варіант III.....	13
Варіант IV.....	15
Варіант V.....	16
Варіант VI.....	17
4. Питання до іспиту.....	19
5. Список нормативно-правових актів та літератури.....	24

Навчальне видання

ЗАВДАННЯ
ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ
ТА КОНТРОЛЬНОЇ РОБОТИ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“ДЕРЖАВНЕ (КОНСТИТУЦІЙНЕ)
ПРАВО ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН”

(галузь знань 0304 “Право”,
освітньо-кваліфікаційний рівень “Бакалавр”,
напрямок підготовки 6.030401 “Правознавство”)

для студентів ІІ курсу заочної форми навчання

У к л а д а ч і: СЕРЬОГІНА Світлана Григорівна,
ГОНЧАРЕНКО Олена Андріївна,
ЗАКОМОРНА Катерина Олександрівна,
НОВИКОВ Олександр В'ячеславович

Відповідальна за випуск *С. Г. Серьогіна*
О. О. Сидоренко

Редактор *Л. М. Рибалко*
Комп'ютерна верстка *Л. П. Лавриненко*

План 2013

Підп. до друку 21.03.2013. Формат 60x84¹/₁₆. Папір офсетний.
Друк: ризограф. Ум. друк. арк. 1,7. Облік.-вид. арк. 0,9. Вид. № 325.
Тираж 150 прим. Зам. № 4614. Ціна договірна.

Редакційно-видавничий відділ
Національного університету “Юридична академія України імені Ярослава Мудрого”,
вул. Пушкінська, 77, м. Харків, 61024, Україна.

Друкарня
Національного університету “Юридична академія України імені Ярослава Мудрого”,
вул. Пушкінська, 77, м. Харків, 61024, Україна.